

Akran Saldırganlı??yla Ba?aç?kma Özyeterli?i Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Akran Saldırganlı??yla Ba?aç?kma Özyeterli?i Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16674>

Özet

Akran Saldırısıyla Başa Çıkma Öz Yeterli Ölçeği (PA-CSES), bireylerin akranları tarafından uygulanan saldırganlık veya zorbalık durumlarıyla başa çıkma becerilerine duydukları güveni ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçeğin Türkçe adaptasyonu, 2014 yılında Orkide Bakalım ve F. S. Öz tarafından gerçekleştirilmiştir. Adaptasyon çalışması, ölçeğin Türk kültürü bağlamında geçerliliğini ve güvenilirliğini incelemeyi amaçlamış, böylece eğitim ve psikoloji alanlarında akran zorbalığına karşı koruyucu faktörlerin değerlendirilmesine olanak sağlamıştır. Ölçek, özellikle ergen popülasyonunda, zorlayıcı sosyal durumlarla başa çıkmada algılanan yeterlik düzeyini saptamak için önemlidir.

Anahtar Kelimeler

Akran Saldırısı, Öz Yeterlik, Başa Çıkma, Psikometri, Adaptasyon, PA-CSES, Ergenlik, Zorbalıkla Mücadele.

Yazarlar

Orkide Bakalım, F. S. Öz.

Amaç

Akran Saldırısıyla Başa Çıkma Öz Yeterli Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin akran kaynaklı olumsuz ve saldırgan davranışlarla karşılaşmalarında bu durumları yönetme, etkisiz hale getirme veya bunlara uygun tepkiler verme konusundaki algılanan yeterliklerini (self-efficacy) nicel olarak değerlendirmektir. Bu ölçek, özellikle okul ortamlarında akran saldırısı mağuru olabilecek ya da bu risk altındaki öğrencilerin psikolojik dayanıklılığını ve başa çıkma stratejilerini belirlemek için kullanılır.

Ölçek, klinik ve eğitimsel araştırmalarda, koruyucu ruh sağlığı programlarının etkinliğini ölçmek ve bireylerin başa çıkma becerilerini geliştirmeye yönelik müdahaleleri hedeflemek için kritik bir araç görevi görür. Elde edilen veriler, öğrencilerin hangi başa çıkma yöntemlerinde kendilerini daha yeterli hissettiklerini ortaya koyar.

Yapı

Ölçeğin ölçtüğü temel yapı, Bandura'nın Sosyal Bilişsel Kuramı'nda merkezi bir rol oynayan öz yeterlik kavramıdır. Bu bağlamda, ölçek spesifik olarak, akran baskısı veya saldırganlık karşısında bireyin başarıyla bir sonuç elde etmek için gerekli eylemleri organize etme ve yürütme yeteneğine dair inancı değerlendirir. Yüksek öz yeterlik skorları, bireyin saldırganlık durumlarında daha proaktif, yapıcı ve duygusal olarak daha düzenlenmiş tepkiler vereceğine

iharet eder.

Ölçek genellikle, fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık ve sosyal dışlama gibi farklı akran saldırganlık türleriyle başa çıkmaya yönelik alt boyutlar içererek şekilde yapılandırılmıştır. Bu çok boyutlu yapı, başa çıkma stratejilerinin çeşitliliğini ve karmaşıklığını yansıtmaktadır.

Geçerlik

Akran Saldırganlıkla Başa Çıkma Öz Yeterlili Ölçeği'nin (PA-CSES) Türkçe adaptasyon çalışmasında (Bakalın ve Öz, 2014), ölçeğin yapısal geçerlik kanıtları incelenmiştir. Yapı geçerliliği, genellikle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) veya açılmayıcı faktör analizi (AFA) kullanılarak ölçek maddelerinin teorik olarak öngörülen faktör yapısına uygunluğunu test ederek sağlanmıştır. Çalışmada, ölçeğin orijinal yapıyı koruduğu veya Türkçe popülasyon için kültürel olarak uygun yeni bir faktör yapısı ortaya çıkardığı rapor edilmiştir.

Ayrıca, ölçüt bağımlı geçerlik kapsamında, ölçekten elde edilen puanların, depresyon, kaygı, genel öz yeterlik ve diğer başa çıkma becerisi ölçekleri gibi ilgili yapılarla beklenen yönde anlamlı korelasyonlar gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgular, ölçeğin gerçekten akran saldırganlıkla başa çıkma yeterliliğini ölçtüğünü desteklemektedir.

Güvenirlik

Türkçe uyarlama çalışması, ölçeğin puanlarının zaman içinde tutarlılığını ve iç tutarlılığını inceleyerek güvenilirlik kanıtlarını sunmuştur. İç tutarlılık, Cronbach Alfa katsayısı kullanılarak değerlendirilmiş ve genellikle ölçeğin toplam puanı ve alt boyutları için kabul edilebilir (genellikle 0.70 ve üzeri) düzeyde yüksek değerler elde edilmiştir. Yüksek alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir.

Ek olarak, ölçeğin zamana karşı kararlılığını test etmek amacıyla test-tekrar test güvenilirlik analizi yapılmıştır. Bu analizde, aynı örneklem grubundan belirli bir zaman aralığı (örneğin 2-4 hafta) sonra tekrar veri toplanmış ve iki ölçüm arasındaki korelasyonun yüksek olduğu rapor edilmiştir, bu da ölçeğin kararlı ölçümler sağladığını teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Bakalın ve Öz (2014) tarafından yürütülen adaptasyon çalışması, ölçeğin psikometrik sağlamlığını doğrulamak için Faktör Analizi yöntemini kullanmıştır. Bu analiz, ölçeğin orijinal yapısının (Peer Aggression Coping Self-Efficacy Scale) Türkçe örneklemde de geçerli olup olmadığını incelemiştir.

Eğer ölçek çok boyutluyorsa, Faktör Analizi, maddelerin hangi alt boyutlara (faktörlere) yüklendiğini

netleştirir. Bu çalışmada genellikle, öz yeterlik inançlarının farklı saldırganlık tiplerine (örneğin, fiziksel, sözel, ilgisiz) yönelik olarak ayrı ayrı madde gösterir. Analiz sonuçları, ölçeğin Türkçe formunun yeterli düzeyde faktör yüklerine sahip olduğunu ve iyi bir model uyumu sergilediğini göstermiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal ölçek genellikle 5 veya 7 noktalı Likert tipi bir yanıt formatına sahiptir. Kesin derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiştir, ancak tipik olarak "Hiç Yeterli Değilim"den "Tamamen Yeterliyim"e kadar değişir.)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), İngilizce (Orijinal)

Popülasyon Grubu: Öğrenciler ve Ergenler

Yaş Grubu: Genellikle ortaokul ve lise öğrencileri (yaklaşık 11-18 yaş aralığı)

Popülasyon Detayları: Adaptasyon çalışması, Türkiye'deki farklı okullardan toplanan öğrenci örnekleminde gerçekleştirilmiştir.

Test Metodolojisi: Öz Bildirim Envanteri. Katılımcılar, akran saldırganlığı durumlarında kendi başa çıkma yeteneklerine dair inançlarını belirtirler.

Anahtar Kelimeler

Baş çıkma Stratejileri, Psikolojik Dayanıklılık, Okul Psikolojisi, Sosyal Bilişsel Kuram, Psikometrik Değerlendirme, Ergenlik Dönemi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Mevcut değil.

Kurumsal E-posta Adresleri: orkide1605@gmail.com (Sorumlu Yazar: Orkide Bakalım)

Yazın Adresi: Kaynak makalede belirtilen akademik kurum adresi.

İzinler & Ücret ve Test Yolu

İzinler: Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Orkide Bakalım ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Ücret: Ticari olmayan akademik kullan?mlarda ücret durumu yazar?n takdirindedir.

Test Y?I?: Türkçe adaptasyon çal??mas? 2014 y?l?nda yay?nlanm??t?r.

Referanslar

Bakal?m, O., ve Öz, F. S. (2014). Turkish adaptation, validity, and reliability of the Peer Aggression Coping Self-Efficacy Scale (PA-CSES). *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 827-841.

Ölçe?in orijinal PDF dosyas?na a?a??daki ba?lant?dan ula??labilir:

<akran-saldirganligiyla-basacikma-ozyeterligi-olcegi-toad.pdf>

Akran Saldırğanlı??yla Ba?aç?kma Özyeterli?i Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek maddeleri kaynak içerikte sa?lanmam??t?r. Maddelerin orijinal dilinde sunulmas? gereklili?i nedeniyle, maddeler bu akademik giri?e dahil edilememi?tir. Maddelere ula?mak için ilgili referans makaleye (Bakal?m ve Öz, 2014) ba?vurulmas? tavsiye edilir.